

HISTORISCHE VAARDIGHEDEN

CONTINUÏTEIT EN VERANDERING HERKENNEN

In 476 werd de laatste West-Romeinse keizer afgezet. Historici gebruiken dit moment als het einde van de oudheid en het begin van de middeleeuwen. De vraag is echter of dit wel terecht is. Begonnen de middeleeuwen niet veel eerder? Of duurde de oudheid niet veel langer?

Bestudeer de bronnen en bepaal voor iedere bron:

- of in de bron sprake is van *continuïteit* of *verandering* tussen de oudheid en middeleeuwen (en daarmee of 476 gezien kan worden als breekpunt in de geschiedenis) en;
- op welke manier dit in de bron terugkomt (aan de hand van een citaat).

bron 1 – Gregorius van Tours schreef in 590 over het jaar 476:

‘In het vijftiende jaar van de regering van koning Childebert keerde onze diaken uit Rome terug. Hij vertelde dat antieke gebouwen waren ingestort en dat ook de voorraadhuizen van de kerk waren verwoest. Enige duizenden *modii* tarwe waren verloren gegaan. Een enorm aantal slangen zwom samen met een draak in de stroom van de Tiber naar zee. Onmiddellijk hierop volgde er een epidemie. De ziekte brak uit in het midden van januari. Het eerste slachtoffer was paus Pelagius.’

---

bron 2 – de Romeinse aristocraat Sidonius Apollinaris schreef, nadat dat deel van het Romeinse Rijk in handen kwam van de Frankische koningen, over de nieuwe koning:

‘Hij is goed gebouwd, langer dan de gemiddelde man, maar kleiner dan een reus. Zijn hoofd is rond, met krullend haar. Elke dag wordt het haar dat uit zijn neus groeit, weggeknipt. Het haar op zijn gezicht groeit dicht uit de holttes van zijn slapen, maar geen scheermes heeft zijn kaken nog aangeraakt. Je zult er de elegantie van Griekenland vinden, de vrolijkheid van Gallië en de levendigheid van Italië.’

---

bron 3 – Henri Pirenne over het begin van de middeleeuwen:

‘Nog eeuwen na de politieke val van het West-Romeinse Rijk bleven het economische en sociale leven precies hetzelfde zoals in de periode die wij de ‘Oudheid’ noemen. Romania heeft de invallen van de Germanen wel overleefd. Het heeft het overleefd omdat het economische leven, dat vooral was gebaseerd op het Middellands Zeegebied, nauwelijks veranderde na 476. Pas met de inval van de Arabieren in de zevende en achtste eeuw veranderde er iets: de Frankische heerschappij over het Middellandse Zeegebied werd aangetast. Hiermee zorgde de islam voor een einde van de continuïteit die er bestond na 476, de Germanen hadden hier niets mee van doen.’

---

bron 4 – dit verslag komt uit het *Liber Pontificalis* (800):

‘Toen de geboortedag van onze Heer Jezus Christus kwam, verzamelden ze zich opnieuw allemaal in de Sint-Pieter. Vervolgens kroonde de heilige paus Karel eigenhandig met een kostbare kroon. Alle trouwe Romeinen, die zagen hoeveel hij van de heilige Roomse kerk hield, riepen hardop: ‘Voor Karel, door God gekroond, grote en vredelievende keizer!’ Zo werd hij aangesteld als keizer van de Romeinen.’
